

PEFENCVÁROSI TERMÉSZETBARÁT S.K.
Barlangkutató Szakosztálya

J E L E N T É S

az 1975. évi működésről

Az 1975. év első hónapjait felkészüléssel töltötték kutatóink. Balesetvédelmi- és elsősegély-előadásokat hallgattak, kötélkezelés, felszerelés és mászótechnikáról Csernavölgyi László tartott előadást klubhelyiségünkben. Majd gyakorlati foglalkozások következtek a Hét-lyuk zombolyban.

Legjobb mászóink februárban már a Vecsebükki zombolyt mászták végig kötéllel és mászógéppel. Márciusban szlovákiai zombolyokkal ismerkedtek és a hó végén egy hetes táborral megkezdték a Teresztényei barlanghoz tartozó Vizetes-nyelő feletti új kutatóakna mélyítését. Horváth János vezetésével márciusban és árpilisban résztvettek a Szemlőhegyi barlang újabb szakaszának részletes felmérésében. A nyár folyamán ugyanitt kisebb, de nehéz felső részeket jártak be és a térképeket kiegészítették ezen részek vázlatával. A felmérő módszerünk tanulmányozása végett a Szemlőhegyi barlang térképezésében résztvettek az Óbudai Kinizsi és a "Fényes Elek" csoport kutatói is. Az utóbbi csoport ezzel a módszerrel mérte fel Gerecse barlangjait.

A következő térképeket készítettük el és adtuk le az alább jelölt helyekre:

Szemlőhegyi barlang 100-as méretű kiegészített térképe
/Horváth János/. MKBT, OTVH, BÁTI.

Hosszú-hegyi Három-lyukú barlangról vázlat /Horváth János/.
Térképtár, Dokumentáció.

Hosszú-hegyi /Három-lyukú/ I.sz. zombelyről térkép /azonos az előbbi barlanggal/ /Szablyár Péter/
Térképtár.

Hosszú-hegyi II.sz. barlang /Szablyár Péter/.
Térképtár.

Remetevölgyi Szurdokbarlang /Felszakadt barlang/ térképe
/Kartográfiai Szakbizottsággal az FTSK
közösén mérte/ /Horváth János/.
Térképtár, Dokumentáció.

Táborokról

Hosszú-hegyi tábor

1975. VII.28.- VIII.11. között folytattuk a Hosszú-hegyi Háromlyukú barlang feltárasát. A tábor vezetője Maté József, résztvevők száma 15 fő. Ezt a tábort az FTSK és a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Sportköre közösén szervezte /mindkettőnek azonos a sportköri felettes kerületi szerve/. A résztvevők többsége főiskolai hallgató volt.

A feltáras során 15 - 20 m mélyről csörlővel kb. 50m³ törmelékot szállítottunk a felszínre. Így biztosítható szabad tér a mélyben a tábor utáni időszakban a további feltárási és kutató munkához. A csont-leletanyagot Dr.Kordos László vizsgálja, jelentését csatoljuk.

A feltáráshoz a Pilisi Parkerdőgazdaság és igazgatója Dr.Madas László műszaki és tárgyi feltételek biztosításával jövőben komoly segítséget ígér. Ebben a tárgyban szocialista szerződés megkötése folyamatban van.

A hosszú-hegyi térképezés eredményéről előbb tettünk említést.

A legaktívabb tagok: Szablyár Péter, Havas Péter, Sisák Zsolt mérnökök, Kőfalusi Pál, Kőfalusi László, Szendrői József, Gerka József főiskolai hallgatók, Balogh István tanár.

Egerszögi tábor

VIII.7 - 22. időtartammal szerveztük. Frecska József vezetésével 11 fő dolgozott a Vizesi munkahelyen. A Vizesi akna agyagos, humuszos kitöltésbe ágyazott kövek között jól kiácsolva 8 m mélységig készült el. Közben kutatóink ellenőrizték az előző évi munkahelyet a Patkós barlangot, ahol jelentős friss feltöltést találtak. A tábor után Alsó-hegyi zomboly túrákat végeztek.

Egyéb barlangi munkák

A nyártól az év végéig a legaktívabb fiataljaink Lukács László és Kovács Péter vezetésével rendszeresen segédkeztek Szenthe István alsó-hegyi és bükki zombolykutatásainál. Dolgoztak a Hármaskuti-, a Róka-, a Fekete barlangban és a Borókás IV. munkahelyen. Kisebb feltáró eredményt értek el a Buglyokszakadékaiban és az év végén a létvási Bivár barlangban. Itt 15 m mély akna alatt kis fülkébe jutottak. IX.13.-án és 14.-én a Diabáz barlangnak 300 méteres kürtökkel és szűkületekkel tagolt új ágát fedezték fel, melyet a Lukács - Kovács páros Szép-ág-nak nevezett el. X.19-én és egy későbbi munkatúrán a Nászút-zombolyban hasonló méretű új szakaszt tártak fel /a kb. 300 m a kúszható hosszúságot jelenti, de mivel ez egy magas hasadék egymásfeletti kitáguló szintjében van, a tényleges hosszúság valószínűleg kisebb/.

Selymári csoportunk februárban folytatta a korábban megkezdett felmérést az Ördöglyuk barlangban. A Kigyó út 150 m-es szakasza után a Fehér-termi járathól kb. 250 m-es részt dolgoztak fel. A munkában 19 leszállás alkalmával átlag 5-5 fő vett részt. A csoport tavasszal az Alba Regia vendégeként a Csőszpuszta környéki barlangokat járta be. Továbbá Mértész-terepjárással újabb üregeket vettek számba. XI. hó elején Egerszögin a Patkós barlangot és a Vizesi munkahelyet vizsgálták meg, majd felmérték a Vértés Meszes völgy 6 kis üregét. Térképkészítés az 1976. évre maradt. Az Ördöglyuk barlangban különböző turista csoportok részére több túrát szerveztek. VI. 26.-án kimentek egy 6 fős eltévedt látogató csoportot.

Egyéb

A barlangnapon 5 zombolyos kutatónk vett részt.

A Társulat szakbizottságaiban több tagtársunk aktívan tevékenykedik. Neppel Ferenc a Nominológiai és Terminológiai, Csekő Árpád a Fotó, Horváth János a Kartográfiai munkabizottságban.

Dr. Balázs Dénes ezévi indiai és afrikai tanulmányútjáról színes beszámolót közölt a Turista Magazin.

Szakosztályunk a FTSK-tól kapott 10 000 Ft-kerettel gazdálkodik. A Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Sportköre a hosszú-hegyi tábor költségeihez 4 000 Ft-tal járult hozzá. Ez a 14 000 Ft. a tényleges anyagi szükségletnek csak kisebb részét fedezi. A csoport felszerelésének leltári készlete kopók, tonkremegy, elavul. Felszerelési tárgyak, műszaki eszközök beszerzése, pótlása többnyire csak a tagok saját anyagi erejéből lehetséges.

A Csoport 2 hetenként tart klubnapot. Programja rendszeresen a kutatási problémák megvitatása, tapasztalatok cseréje, alkalomszerűen pedig uti beszámolók, diavetítések.

Társulati előadásokon Budapesten minden alkalommal részt vesz néhány tagunk.

Csoportunk személyi összetétele: létszám 36 fő. Idősebb, tapasztaltabb néhány kutatónk részben a Társulati munkákban, a nagyobb közös vállalkozásokban vesz részt, részben a csoport tervezett kutatásait irányítja. A fiatalok közül 10-12 fő jó képességű és már gyakorlott kutató, sziklamászó, tervezett munkáinkon kívül más csoportok munkáiban is közreműködik. Viszont felmérő és feltáró munkáinkban vagy egy-egy vállalkozáson megfelelő oktatás és gyakorlás után vendég fiatalok is résztvesznek.

Megtervezett, megegyezéssel közös kutatást az Óbudai Kinizsivel és a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Sportkörével végeztünk. Az együttműködés köre a jövőben előreláthatólag bővülni fog.

Csoportunkban az évben és már hosszabb idő óta nem történt baleset.

Budapest, 1976. február 29.

Jó szerencsét!

Horváth János *Máté József*
/Horváth János/ /Máté József/

J E L E N T É S

a hosszú-hegyi háromlyukú barlang őslénytani kutatásáról

Az FTSK barlangkutató csoportja Máté József vezetésével több éve kutatja a Pilis-hegységben az un. hosszú-hegyi barlangot. A bontások során az addigi kis üreg 16 m mély aknává, s több oldalaggá bővülő barlangra tágult. A bejáratí aknarészt kitöltő törmelék bontása során többször kerültek elő csontmaradványok, amelyeket a kutatók minden alkalommal elvittek a Természettudományi Múzeum Föld- és Őslénytárába, dr.Jánossy Dénes paleontológushoz. A legutóbbi /1974. augusztusi/ leletek között már a barna medve /Ursus arctos/ csontjai nagy tömegben fordultak elő, emiatt 1974. szeptember 6.-án dr.Jánossy Dénessel megvizsgáltuk a lelőhelyet, ahol több rétegben, nagy tömegű csont jelenlétét tudtuk megállapítani. Az akkori, kb. 17-18 m mélységben kutatóaknával feltárt kis oldalág sárga színű, agyagos kitöltésének felszínén, valamint a kutatóakna falában látszottak leletek, amelyek kora a földtörténeti jelenkor /holocén/ kezdetére, kb. 8-10 000 évre tehető.

1975. augusztusában az FTSK tábora alkalmával tovább bontották az akna törmelékes kitöltését, s ezek során újabb, nagymennyiségű csontmaradvány került elő, amelyet a kutatók szintén eljuttattak a TTM. Őslénytárába. Ezt követően az újabb kutatási állapotot 1975. szeptember 22.-én a helyszínen megvizsgáltam, s megállapíthattam, hogy a Pilisben az utóbbi 60 év leggazdagabb, s ezáltal legjelentősebb ősgörinces lelőhelye a barlang. Hasonló jelentőségű lelőhelyet Kormos Tivadar ismertetett 1914-15-ben utoljára a Pilisből /Pilisszántói-kőfülke/. A jelenlegi kutatási körülmények természetesen jóval több tudományos kérdésre adhatnak választ, így csak a pusztán mennyiségi összehasonlítást, de nem tudományos jelentőséget lehet megtenni.

A téli időszak közeledése miatt h_glaszthatatlanná vált egy leletmentés megszervezése, amelyre 1975. október 5.-én került sor az FTSK barlangkutatóinak hathatós segítségével. Ennek során a bejárati akna alatt 15,70 m-re kezdődő zombolyszint kitöltéséből lefelé haladva átlagosan félméterenként 3-3 gabonaszáknyi /kb. 100-120 kg/ üledékmin-tát vettünk, amelyet előbb a felszínre szállítottunk, majd onnan a mintákat a M.Áll.Földtani Intézet Múzeumába szállítottuk további feldolgozásra.

A 15,70 m-es szinttől lefelé haladva a következő rétegek kerültek begyűjtésre:

- 1./ 0,50 cm vastag. Erősen köves, barna agyagos kitöltés.
- 2./ 0,35 cm vastag. Barnássárga agyaggal keveredett ököl-nyi méretű kötörmelék.
- 3./ 0,15 cm vastag. Faszenes, fekete színű, vízszintes elhelyezkedésű 3 cm vastag csik, alatta málló mészkődarabokkal.
- 4./ 0,50 cm vastag. Agyagos diónyi méretű mészkőből álló törmelék. Gerinces maradványokban rendkívül gazdag.
- 5./ 0,50 cm vastag. Az előző réteg lefelé kövesebb lesz, kevesebb kitöltéssel. A nagyobb méretű csontok /pl. medve/ nagyrésze innen került elő.
- 6./ 0,80 cm vastag. A kutatás pillanatában a legalsó réteg. Szinte csak nagyméretű kötörmelék, nagyméretű, sokszor összefüggő ^{csont}csontvázakkal.

A begyűjtött minták egyrészének iszapolása és válogatása során máris kiderült, hogy rendkívül gyakori az un. füttyentő nyul /Ochotona/ és a földi kutya /Spalax/ csontmaradványa. A füttyentő nyul mai ismereteink szerint az ujkőkor óta nem él hazánkban, míg a földi kutya a Dunántulon a századfordulón elvéte még élt, ma pedig Békésben rendkívüli ritkaság.

A barlang őslénytani anyagának eddigi feldolgozása is bizonyította, hogy az igen jelentős, országos szintű tudományos értéket képvisel. A barlang ősmaradványai választ adhatnak a mai gerinces állatvilág kialakulására, amely a jégkorszak óta eltelt mintegy tízezer éve bontakozott ki.

A hosszú-hegyi barlang őslénytani feldolgozását az FTSK Máté József vezette csoportjával a továbbiakban is szeretnénk folytatni.

1976. január 28.

Dr.Kordos László sk.
paleontológus
Magyar Állami Földtani Intézet